

קורות חיים – גודורוב שמעונה (לבית בדיאן-סובול)

ילדת לבוב בפולין בתאריך 30.9.1940 או 4.10.1940

נולדתי בעיר לבוב שבמחוז גליציה בפולין ביום 30.9.1940 או 4.10.1940 (הסבר בהמשך) – לאימי ינקה בדיאן מבית ריכטר – בלומנטל ולאבי מנשה חיים (מונק) בדיאן. שמי נקרא בדיאן מריה (מושקה)

בשנת 1941 עם פלישת הגרמנים לאזור גליציה - אשר הייתה תחת השלטון הרוסי משנת 1939 - עברו הורי לגור בעיר דרוהוביץ. שנות חיי הראשונות עברו עלי בשהייה בגטו לבוב, גטו דרוהוביץ, מחנה עבודה ובסוף בבונקר תת-קרקעי שהוקם בפאתי העיר דרוהוביץ ע"י כמה משפחות יהודיות ועליו שמר הקוזק איון בור. במחבוא זה שהינו 14 חודש עד שחרור העיר ע"י הרוסים.

מאחר והייתי ילדה קטנה, אין לי זכרונות אישיים מתקופה זו, הדברים שיובאו להלן ידועים לי מסיפורים שסופרו ע"י אימי, בני משפחה, מכרים וספר שנכתב ע"י ברנרד מאיר שהיה איתנו במחבוא כשהוא בן 15.

הנה כמה מהם:

בגטו לבוב הייתי עם אימי בלבד. לאבי הייתה זהות מזויפת של גוי והוא עבד עם הגרמנים ובדרך זו הציל יהודים וגם התריע על אקציות. באותו יום לא התקבלה התראה על אקציה והגרמנים פשטו לפתע על רחובות הגטו. אימי דחפה אותי מתחת למיטה ויצאה אל הרחוב. בעומדה בתור לשליחתה ראה אותה אבי, הוציא אותה מהתור וכך ניצלו חייה וחי.

האירוע הבא סופר בלוויה של אימי ע"י מר יהודה (לוציאן) ברוניצקי בעל מפעל "אורמת" ביבנה:

אביו של יהודה המהנדס טולק בקנרוט ז"ל – אשר שינה את שם משפחתו לאחר השואה לברוניצקי לזכר היער שהיה בפאתי העיר ובו הרגו הרבה יהודים וביניהם גם את אבי - היה בעל בתי חרושת, איש מכובד ועשיר שזכה לכבוד רב אפילו מהגרמנים ואשר הציל יהודים רבים ממוות. הוא שכנע את הגרמנים להקים חוה חקלאית בה יעבדו יהודים ויספקו מזון לגרמנים. היהודים שעבדו בחווה היו מוגנים ע"י הקצין האחראי של המחנה אשר כמובן קיבל הרבה כסף עבור מעשה זה והוא דאג שלא ישלחו לאקציות.

במקור מחנה זה שנקרא מחנה "מייניץ" היה מחנה הכשרה של עליית הנוער ליהודים שרצו ללמוד חקלאות לפני עלייתם ארצה.

משפחתנו: אימי ואני, סבתי (אם אבי), דודתי (אחות אבי) ובעלה ובתם אנולה (חנה) – משפ' גליציה היינו בין היהודים המוגנים. אבי כאמור לא היה איתנו – הוא עבד בגסטפו בטפול בסוסים – עבודה בה היה מומחה מאחר ולסבי הייתה אורווה. ועזר לבקנרוט להציל יהודים. (שמו של אבי מוזכר בספר שכתב הרב של דרוהוביץ ובו מסופר איך בא להזהיר את הרב שהיהודים לא יעלו על הרכבות).

באחד הימים הגיעה לאזור קבוצה אחרת של גרמנים והם החליטו שהמחנה מיותר ויש להוציא את היהודים לרכבות. סבתי בשיה בדיאן ז"ל שהייתה בשלנית טובה שכנעה אותם קודם כל לאכול. היא בישלה צלי מאוויזים שגידלו בחווה ובעודם אוכלים התגנבה אימי מחוץ למחנה, הלכה רגלי כמה קילומטרים עד שאיתרה את המהנדס בקנרוט, אשר הזעיק את אבי מונק בדיאן

המשך הסיפור סופר לי לפני 3 שנים ע"י יהודה ברוניצקי אשר שמע אותו מפי בן דודו מונק וינטראוב שחי בפריס:

בשעות אחר הצהריים הופיע במחנה אדם שנהג בטנדר עליו היה כתוב שהוא שייך לגסטפו, אותו אדם הציג עצמו כעובד בגסטפו, היה לבוש במעיל עור וצעק על הגרמני בגרמנית ושאל באיזה רשות הוא נכנס למקום שלא שייך לו. הוא בקש ממנו לעזוב את המחנה, כשפתאום ילדה קטנה רצה וצעקה "אבא! אבא! ומיד הכניסו אותה בין האנשים. לדבריו זאת הייתי אני – פשוט זיהיתי את אבא שלי. הקצין הגרמני עזב את המחנה ואבי העלה את כל משפחתנו על הטנדר ועזבנו את המקום. לפי מה שהוא סיפר שאר היהודים שהיו במחנה הועלו על משאיות והוסעו לרכבות ההשמדה. הסיפור הזה עורר בי הרבה התרגשות, זו הפעם הראשונה ששמעתי שהיתה לי הכרות עם אבא שלי ושהכרתי אותו.

למרות שאינני זוכרת הרבה יש לי הבזקי זיכרון של אפלה, שלולית מים שדודי גוחן מעליה. זיכרון זה מתקשר עם סיפור שסופר ע"י דודי שבאחת הבריחות שהינו ביער הרבה שעות ואנחנו – בת דודתי ואני – היינו צמאות מאוד ואז הוא מצא שלולית עם מים ובעזרת הנעל שלו דלה ממנה מים ונתן לנו לשות.

במאי 1943 בהיותי בת שנתיים וחצי, כשהגרמנים הגבירו את האקציות והסכנה הלכה וגדלה החליט אבי ז"ל שהמשפחה חייבת להתחבא. אחרי חיפושים נודע לו מהמהנדס בקנרוט שכמה משפחות יהודיות הקימו בפאתי העיר דרוהוביץ בונקר מתחת לבית של משפחת שוורץ ברחוב בוריסלבסקה 59.

אבי פנה לאיון שיכניס את משפחותינו בדיאן וגליצה לבונקר.

המשפחות ששהו בבונקר לא כל כך רצו להכניס אותנו בנימוק שאנו הרבה נפשות שכוללות 2 ילדות קטנות (2.5, 3.5) שעלולות לעשות רעש ולגרום לגילוי הבונקר. אך מאחר והיו זקוקות לכסף והובטח להם שאנו ילדות שקטות הוכנסנו לבונקר.

הבונקר שהציל את כולנו היה קבר, ללא אוויר צח, ללא אור יום, ללא קרן שמש. הוא אמור היה להכיל 15 איש, אך בסוף הצטופפו בתוכו 45 איש. (כל פעם שהיה חסר כסף איבן הכניס עוד אנשים)

הבונקר שנבנה בתחילת 1943 נבנה מתחת לבית של משפ' שוורץ שמכרה אותו לאיוון בור. למשפחת שוורץ היה בית חרושת לנרות ומנהל העבודה שלהם, שהיה גוי ואהב אותם מאוד, המליץ להם למכור את הבית ולבנות תחתיו מחבוא כי לדבריו "הייתה סכנה לחייהם".

הבית לא היה גדול, היה בנוי מלבנים והיו בו 4 חדרים במפלס אחד ועליית גג. מדרגות הובילו למרתף שהיה בירכתי הבית בחלקו האחורי. בקדמת הבית הייתה מרפסת ומאחור הייתה חצר בה היו עצים ובאר יבשה ועתיקה. משמאלו, די קרוב, עמד עוד בית ומימין היה שטח ריק ואחריו בית נוסף.

בבית היה חשמל, אבל לא היו מים זורמים. את המים היו שואבים עם דליים מבאר ומביאים הביתה. היה צינור ביוב מהבית אל השדה שמאחורי הבית והשירותים היו בחצר האחורית.

4 המשפחות שהחליטו להתחבא פנו ליהודי בשם אהרון שפירו שהתמחה בבניית בונקרים והוא הסכים לבנות את הבונקר בעזרת הצעירים של המשפחות. לדבריו אפשר היה לעשות ארובת אוויר וגם לעשות ביוב ומים זורמים לתוך הבונקר.

הכניסה לבונקר הייתה דרך פתח של 60/60 ס"מ שהיה עשוי מבטון ועליו פוזרה אדמה ועליה קש. היו צריכים לרדת בסולם ברזל לתוך מנהרה באורך 1.50 מטר ואז היו מגיעים לבונקר.

רוחב הבונקר היה 10 מ' ואורכו 30 מ'. בצד אחד היו דרגשים שעליהם ישנו הדיירים – כל פעם שהתוסף דייר הוסיפו דרגש מעל לדרגש קודם. ממול לדרגשים עמד תנור עליו בישלו. בסוף היה תא שירותים ומקום רחצה וארובה דרכה נכנס האוויר. בסוף אפריל 1943 גמרו לבנות את הבונקר ו-15 אנשים נכנסו לגור בו.

אבי ז"ל לא ניכנס איתנו למחבוא והוא דאג לנו מבחוץ ביחד עם המהנדס בקנרוט. באחד הלילות חלמה אימי שהנאצים הרגו את אבי. בבוקר סיפרה על החלום ובכתה. באותו יום התקבלה ההודעה שאבי נורה ע"י הנאצים. מישחו הלשין עליו שהוא יהודי והגרמנים לקחו אותו ליער וירו בו בגבו. המהנדס בקנרוט דאג להעביר לאימי את ז'קט העור של אבי, בתוך הבטנה מצאה אימי 100 דולר אשר ללא ספק עזרו לה להתקיים לאחר השחרור. סיפור הז'קט סופר ע"י מונק וינטראוב

עדות על יום מותו של אבי מצויה בעדותה של גב' פליישר רנטה אותה מצאתי בדפי עד ב"יד ושם".

קולונל ביר מהגספו הזמין אותו לצאת לצייד. רנטה פליישר אשר עבדה בגסטפו בעבודות כפיה ראתה אותו יוצא עם קבוצת גרמנים אך כשחזרו מהצייד הוא לא היה איתם. לדבריהם כדור תועה פגע בו והוא נהרג.

אימי, אותה אישה אשר הלכה קילומטרים כדי להציל את משפחתה, אשר לדעת כולם הייתה אישה טובת לב, נינוחה וחייכנית נשברה. "אין טעם להלחם ולהתחבא, ממילא כולנו נמות". אומץ ליבה אבד, וכך היא זכורה לי לאורך של השנים. אישה דיכאונית "הכל רע" אפסית ומלאת פחדים ומה שנשאר מהאישה שלפני השואה היה טוב הלב שלה.

חיינו בצפיפות, מחנק, פחד ושמירה על שקט עם התקרב הגרמנים המחפשים. בבונקר זה שהינו 14 חודש.

יש לשער שמצב הפחד בו היינו כל הזמן השפיע עלי – מסופר בספר שנכתב על המחבוא ע"י אחד הניצולים שבאחד הלילות התעוררתי בפחד ובבכי וגם כיום ישיבה בתוך מרתף או באולם חשוך גורמת לי לאי שקט, כאבים ברגליים ורצון להירדם.

מעשה שסופר ע"י דודי איגנץ גליצה ז"ל אשר עד יום מותו לא סלח לעצמו על "שכמעט גרם למותי".

הנאצים היו עורכים בדיקות על מנת למצוא "בונקרים". הם היו נועצים כידונים ארוכים בתוך האדמה שמסביב לבית על מנת למצוא קירות עץ. בעקבות הלשנה הם הגיעו לביתו של איון ואנו יושבי הבונקר שמענו את קולותיהם. בבונקר הייתה דממה, אף אחד לא זז ולא השמיע קול. ואני ילדה קטנה – בת שלוש – נתקפתי בשיעול. דודי סתם את פי בידו וכמעט חנק אותי. למזלנו הגרמנים התייאשו ועזבו את המקום.

כאשר נכנס הצבא הרוסי לדרוהוביץ ברח איון בעל הבית שלנו כשהוא משאיר אותנו קבורים במחבוא. ידוע שהוא התגייס לצבא הרוסי ובסיום המלחמה חזר לאשתו ושלושת ילדיו. הוא מת בשנת 1980. היו ניצולים שחשבו שמגיע לו אות "חסיד אומות עולם" אך רבים התנגדו מאחר והציל אותנו בגלל בצע כסף והפקיר אותנו מתחת לאדמה.

יומיים היינו סגורים בבונקר בלי מזון ומבלי לדעת מה קורה בחוץ. לצאת החוצה פחדנו, כי לא ידענו מה קורה, וגם לא יכולנו כי הפתח היה חסום באדמה שמעליו.

אחרי יומיים הוחלט "שמה שצריך להיות יהיה". שני גברים טיפסו על הסולם ואחרי מאמצים הצליחו לדחוף את דלת הברזל ויצאו החוצה. דרוהוביץ שוחררה ע"י הרוסים.

אחרי 14 חודש יצאנו לאוויר החופשי. כאן יש לי זיכרון של ישיבה מסביב למדורה עם חיילים ששרים ברוסית. לפי הכתוב בספר שנכתב על הבונקר ע"י ברנרד מאייר – ילד שהיה בן 15 כשהיינו במחבוא – בת-דודתי ואני, שתי ילדות יחידות ששרדנו בעיר דרוהוביץ.

בשנת 1946 בתוקף היותנו אזרחים פולניים קיבלנו רשות לצאת מדרוהוביץ אשר נשארה בידי הרוסים ועברנו לפולניה.

משפ' גליצה התיישבה בעיר בטום וסבתי ואימי בעיר ורוצלב, בה הן פתחו חנות מכולת. עכשיו התפנתה סבתי – אם אבי ז"ל לחפש את בנה פיליפ בדיאן אח של אבי שלחם בשורות הצבא הרוסי. זכור לי היטב אותו יום בו הוא הופיע במדים. זה גרם לתחושה של מציאת אבא.

כנראה שהחנות לא נשאה רווחים. בשנת 1947 עברנו לגור בעיר בטום ביחד עם משפחת גליצה.

דודי היה רופא שיניים, דודתי עזרה לו, אימי וסבתי ניהלו את משק הבית. עול הפרנסה כולו נפל על דודי ז"ל. התייחסותם אל האלמנה ובתה היו נפלאים והכל נעשה כדבר מובן מאליה. אני ילדה בת 7 מתהלכת כל הזמן בתקווה שכמו שדוד פיליפ חזר, יחזור גם אבי. הרצון והתקווה שאבא "יופיע" ליוו אותי שנים רבות (גם שהייתי כבר נשואה).

בת-דודתי חנה (אנולה) ואני גדלנו כשתי אחיות. ביקרנו באותו בית ספר, באותה כתה. התחלקנו בשמחות ובבכי. לכאורה הייתי צריכה לחוש אושר בחיק המשפחה המורחבת, אך תחושת היתמות, תחושת ה"להיות" נתמכת ונספחת, תחושת הלהיות תמיד שנייה גרעה מהאושר.

האפטיות של אימי, קבלת הדין בשתיקה ובלי דמע והשתיקות הממושכות שלה גרמו להרגשת בדידות והעמיקו את הרגשת היתמות מצד אחד ומצד שני גרמו לי להיות עצמאית ולהלחם על רצונותיי.

מתום המלחמה הסתרנו בפולניה את זהותנו היהודית. כלפי חוץ חגגנו את חגי הגויים ובסתר את חגי היהודים.

בשנת 1950 התחתנה אימי עם יצחק סובול ז"ל. אסיר ציון אשר "נקלט" יפה במשפחתנו וגם זכה לאהבתי. הוא היה האדם שתמיד חיך אלי, אהב אותי והראה זאת. הוחלט לעלות ארצה. מאחר והייתה בעיה בהשגת אישורי עליה, הראשונים שעלו היו יצחק סובול וסבתא בשיה בדיאן. אימי נאלצה להתחתן בנשואים פיקטיביים עם דוד פיליפ בדיאן ז"ל והם עלו כבעל ואישה עם ילדה. אחרי חצי שנה עלתה גם משפחת גליצה.

יצאנו את פולניה ברכבת שהובילה אותנו לונציה באיטליה. אמא, דוד פיליפ, אני והכלב הקטן שלנו "קובוש" שהיה כאח לי. בונציה לא הרשו לנו להעלות את הכלב לאוניה ואמי שילמה שיחזירו אותו לפולניה ואני עליתי לאוניה בבכי מר.

עלינו על האוניה "מולדת" ועד היום זכור לי מראה חוף חיפה מרחוק. את הלילה הראשון בילינו אצל קרובי משפחה בחיפה. למחרת עברנו ל"שער עליה" – שם נשארנו יומיים עד שאבי החורג לקח אותנו לירושלים. בשלב כל שהוא קיבלתי עלי את משפחתו של אבי החורג ושמי הפרטי עוברת ל-שמעונה, ע"ש סבי שמעון שמת עוד לפני השואה.

עברו שנים, התחתנתי עם צביקה בעלי אשר היה הדבר הכי טוב שהיה לי בחיי וממנו קבלתי את אותה האהבה שכל כך הייתה חסרה לי. נולדו לי 3 ילדים ויש לי נכדות. אבי לא הרשה שאספר לילדים שהוא לא סבא "מוליד" – חשש שמא הם לא יואהבו אותו ורק ביום מותו סיפרתי להם על כך. תגובתם לא הייתה מפתיע "הוא הסבא האחד והיחיד שהיה לנו, "מזמן חשדנו שאת לא מספרת את כל האמת, ניסינו לברר אבל את התחמקת ולכן פסקנו לשאול".

כשהייתי כבר אמא ל- 3 ילדים באו הורי להיות איתנו בראש השנה. ביום השני של החג נגשה אלי אימי, נתנה לי נשיקה ואמרה "מזל טוב ליום הולדתך". אמרתי לה "אמא, את טועה, יום הולדתי רק בעוד שבועיים" ותשובתה הייתה מדהימה "אני לא טועה – את נולדת ביום השני של ראש השנה ו- 30.9 אינו תאריך ההולדת שלך. אחרי השואה דודך הלך להוציא לך תעודה ומאחר ולא זכר את התאריך נתן תאריך "בערך". למחרת – בעלי – שהיה איש מחשבים – ברר את התאריך של ראש השנה בשנת 1940 והסתבר שהתאריך הנכון 4.10.1940.

שתי פגישות במשך השנים השלימו את סיפור המחבוא:

בשנת 1992 הגיע לארץ ברנרד מאייר שהיה בן 15 כשהיינו במחבוא. אחרי השואה משפחתו היגרה לארה"ב. הוא איתר את בת-דודתי ואותי והיה מפגש מרתק. הוא גם כתב ספר על התקופה ועל המחבוא. שם הספר "קבורים בעודם בחיים"

שישים שנה עברו ובאחד הימים סיפרה בת דודתי את סיפור המחבוא בגן של אחד מנכדיה. עיתונאי ששמע את הסיפור פרסם אותו בעיתון מקומי. ברחובות קראה אישה את הסיפור וחשבה "בדיוק כמו הסיפור של אבא שלי". היא ואחותה איתרו דרך העיתון את הטלפון של בת דודתי והסתבר שאבא שלהן שגר בברזיל הוא אחד מהנערים בני ה-15 שהיו איתנו במחבוא. כשהוא בא לארץ ערכנו פגישה של דור השואה, הילדים והנכדים והייתה פגישה מרתקת. מאז גדלה משפחתנו ואנו נפגשים בכל ביקור שלו בארץ.